

DOI: 10.5281/zenodo.1303243
UDC351.82:502.03
JEL Classification: Q01, A10, O11

THE NATIONAL ECONOMY STRUCTURE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT CONCEPT

СТРУКТУРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Oleksandra I. Karintseva, PhD in Economics, Associate Professor
Sumy State University, Sumy, Ukraine
ORCID: 0000-0001-9570-3646
Email: niko_kha@ukr.net
Recieved: 12.01.2018

В умовах сучасних світових тенденцій, які характеризуються стрімким розвитком науково-технічного прогресу, збільшенням масштабів глобалізаційних змін в усіх сферах господарювання та загостренням глобальних проблем людства виникає необхідність у виділенні основних стратегічних орієнтирів подальшого розвитку людства як у світовому масштабі, так і на рівні окремих держав у вигляді курсу національної та регіональної політики. Це питання набуває особливої актуальності і в умовах нерационального інтенсивного економічного розвитку, що був характерний для більшості країн світу та сприяв значному збільшенню антропологічного тиску на навколишнє середовище та виснаження природних ресурсів. Як варіант виходу із такої кризової ситуації світовою спільнотою було запропоновано концепцію сталого розвитку, що зорієнтована на збереження соціо-еколого-економічного балансу не тільки для нинішнього, а й для майбутніх поколінь. Проте застосування даної концепції передбачає суттєвих структурних змін національної економіки як одного із ключових її компонентів та налагодження її взаємозв'язків з екологічною та соціальною сферами діяльності. Саме в цьому контексті виникає потреба в дослідженні теоретичних засад щодо сутності та основних характеристик концепції сталого розвитку задля виокремлення основних векторів трансформації економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблемам Теоретичні та практичні засади концепції сталого розвитку та її вплив на структуру національної економіки досліджували як на рівні міжнародних організацій – передусім Міжнародною комісією з охорони навколишнього середовища, Організацією Об'єднаних Націй (ООН) [6], Європейською радою [9] тощо, так і вітчизняними та зарубіжними науковцями, серед яких окремо виділимо: Гарбара В.В. [8], Какутич Е.Ю. [10], Лопатинського Ю.М. [11],

Карінцева О.І. Структура національної економіки в контексті концепції сталого розвитку. Оглядова стаття.

В статті досліджено основні передумови поширення концепції сталого розвитку як основи для трансформації структури національної економіки у світі та систематизовано наукові теорії, в яких вони відображені. Проаналізовано сутність терміна «сталій розвиток» та споріднених економічних понять, виокремлено основні компоненти (соціальну, екологічну, економічну) та орієнтири даної концепції. Акцентовано увагу на взаємозв'язку концепції сталого розвитку та теорії збереження капіталу, що передбачає виділення двох видів стійкості – сильної та слабкої. Саме ця ознака і покладена в основу структурної трансформації національної економіки, що передбачає виділення «еколого-деструктивного» типу структури економіки, проте з різною мірою застосування відповідних економіко-екологічних інструментів.

Ключові слова: національна економіка, структура, концепція сталого розвитку, стійкість

Karintseva O.I. The National Economy Structure in the Context of Sustainable Development Concept. Review article.

The main preconditions for the sustainable development concept spreading over the world as a ground for transformation of the national economy structure are researched in the paper; scientific theories in which they are reflected are systematized. The essence of the term "sustainable development" and related economic terms are analyzed, the main components (social, ecological, economic) and the guidelines of this concept are singled out. The emphasis is placed on the relationship between the concept of sustainable development and the theory of capital conservation, which involves the allocation of two types of sustainability – strong and weak. This feature is the basis of the national economy structural transformation, which involves the allocation of "ecologically destructive" type of economy structure, but with varying degrees of application of appropriate economic and environmental instruments.

Keywords: national economy, structure, sustainable development, sustainability

Мунасингхе М. [10], Садовенко А., Масловська Л., Середу В., Тимочко Т. [15], а також Бербера Е. (Barbier E., 1987 [1]), Пірса Д. та Аткінсона Г. (Pearce D. and Atkinson G., 1994 [3]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на значні напрацювання в даній темі, що відображені в численних наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників, більш детального дослідження потребує виділення теоретичного базису, який дозволить обґрунтувати необхідність та вектор структурної трансформації національної економіки.

Метою статті є дослідження теоретичних засади структуризації національної економіки в контексті запровадження концепції сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Передумовами для формування концепції сталого розвитку стала низка причин, серед яких виділимо найбільш глобальні та ґрунтовні:

- по-перше, загострення проблеми раціонального використання обмежених природних ресурсів при постійно зростаючих потребах людства, що спричинило загостренню глобальних екологічних проблем;
- по-друге, екстенсивний характер розвитку економіки сприяв нераціональному використанню ресурсів, а отже і диспропорції в економічному та соціальному розвитку окремих країн та їх регіонів, збройним конфліктам та тероризму;
- по-третє, відбулося зростання розриву в соціальних стандартах якості життя населення окремих країн, регіонів, що спровокувало підвищення рівня бідності, погіршення стану здоров'я та поширення хвороб, пригнічення прав національних меншин, гендерній/расовій/релігійній та іншим видам нерівності тощо.

Саме на цих проблемах і було акцентовано увагу науковців XIX-XX століття, що дозволяє згрупувати і виділити основні наукові теорії та концепції за наступними напрямками:

— еколого-центричні:

1) концепція екоотопії – утопічна концепція, що передбачає повну відмова від економічного зростання та науково-технічного розвитку та фактично повернення до доіндустріальної стадії розвитку суспільства;

2) концепція охорони навколишнього середовища – орієнтована на економічне зростання при мінімальних екологічних втратах, передбачає впровадження штрафів за екологічне забруднення та лімітів використання природних ресурсів;

3) концепція гармонійного розвитку суспільства і природи – передбачає встановлення партнерських відносин суспільства і природи;

4) теорія екологічного регулювання А. Пігу – передбачає запобігання екологічним збиткам від виробництва шляхом включення потенційних витрат у собівартість продукції, а також запровадження екологічного оподаткування;

— економіко-центричні:

1) концепція фронтальної економіки – орієнтована на екстенсивне економічне зростання, ігноруючи наслідки для навколишнього середовища;

2) концепція помірному розвитку (спрямована на раціональне використання та консервацію на майбутнє наявних ресурсів, особливо невідновлюваних природних ресурсів);

3) концепція «стабільного стану» економіки або «нульового росту» – розроблена групою вчених Римського клубу та висвітлена у праці «Межі зростання» (1972), метою якої було дослідження існуючого стану розвитку суспільства та прогнозування основних наслідків для майбутніх поколінь. Як наслідок, науковці дійшли до висновку, що при існуючих умовах розвитку прогнозується за сто років досягнення меж зростання планети та загострення екологічних, економічних та соціальних проблем;

4) теорії «антиросту», які доводять необхідність призупинення економічного зростання та досягнення «стабільного стану» економіки – відображені у працях К. Боулдінга, Н. Георгеску-Регена, У. Каттона, Е. Ольсена та ін.,

5) «помірному росту», «модифікованого росту», що передбачали розрахунок оптимальних темпів економічного зростання, за яких будуть досягненні мінімальні екологічні втрати;

6) теорії економічної рівноваги – передбачають різноманітні підходи до оцінки стабільності, динамічності, збалансованості розвитку суспільства, що досягається завдяки збалансуванню економічної та екологічної політик;

— соціо-центричні:

1) концепція ноосфери В. Вернадського як нової стадії розвитку біосфери – стану розумної діяльності суспільства. Для запропонованої моделі розвитку характерно оптимізація споживання обмежених природних ресурсів, контроль демографічних процесів, підвищення ролі соціальних та духовних факторів, мінімізація конфліктів ті війн тощо;

2) концепція людського капіталу – дослідження значимості та економічної віддачі від інвестицій в людину, а саме в її освіту, здоров'я, особистий та професійний розвиток;

3) концепція соціального капіталу – дослідження значимості соціальних відносин та зв'язків в суспільстві (рівня довіри, норм та традицій, рівень громадянського суспільства);

4) концепція змішаної економіки – передбачає подання державної і приватної власності, розвиток програм соціальної допомоги для малозабезпечених верств населення шляхом перерозподілу національного доходу тощо;

5) концепція соціального добробуту – як різновид змішаної держави, що передбачає забезпечення справедливого перерозподілу доходів між різними групами населення, що сприяє високому рівню життя та загальному добробуту для усіх громадян;

6) концепція розвитку людини, розроблена ПРООН та передбачає розвиток людського потенціалу шляхом збільшення фінансування основних соціально-культурних послуг (освіти, охорони здоров'я, культури), а також підтримання можли-востей окремих груп населення (соціально-вразливих верств, жінок, осіб похилого віку тощо);

7) концепція економіки знань, що розглядається як основна форма економіки для постіндустріального типу розвитку суспільства, інформація та знання є основними факторами економічного розвитку.

Таким чином, концепція сталого розвитку утворилася на перетині міждисциплінарних досліджень як відповідь на велику кількість глобальних запитань соціального, екологічного та економічного характеру. Зазначимо, що в більшості наукових праць, що передували виникненню концепції сталого розвитку, розглядалось питання визначення темпів економічного зростання чи обсягів економічного розвитку. Саме тому доцільним буде розглянути сутність даних категорій економічної науки:

— «економічне зростання – це кількісна характеристика змін параметрів економічної системи: збільшення ВВП, обсягів споживання, сукупного попиту, робочої сили, населення, капіталу, інвестицій тощо, які, як правило, сприяють соціально-економічному розвитку»;

— економічний розвиток – це виникнення якісних змін в економічній системі суспільства, які приводять до підвищення ефективності її функціонування та удосконалення базових елементів основних структур» [15].

Дані поняття не можна ототожнювати адже економічне зростання характеризує передусім кількісні зміни масштабу економіки (можуть бути як позитивними, так і негативними), а економічний розвиток – якісні вдосконалення структури і конструкції економіки тощо. Відмітимо, що економічне зростання та розвиток знаходяться у тісному взаємозв'язку та можуть (але це не є обов'язковою умовою) зумовлювати один одного.

Проте тут виникає суперечність між сутністю понять «сталість» та «розвиток», адже перше передбачає підтримку чогось в стані стійкості, а інше – якісні зміни. Це потребує додаткового дослідження сутності даного поняття.

Офіційно термін «сталий розвиток» (в пер. з англ. "sustainable development", в науковій літературі [7, 8, 13] зустрічаються переклади як «підтриманий розвиток», «розвиток, що неперервно підтримується», «розвиток, що само підтримується», «допустимий розвиток», «збалан-

сований розвиток», «всебічно збалансований розвиток» тощо) було запропоновано у 1987 р. Міжнародною комісією з охорони навколишнього середовища та розвитку. Безпосередньо концепція остаточно сформувалася у 1992 р. під час конференції ООН у Ріо-де-Жанейро, де було прийнято «Порядок денний на XXI століття». В даному програмному документі офіційно визнана глобальна необхідність збалансування екологічної та соціально-економічної складової задля досягнення сталого розвитку та визначено сталий розвиток як «...така модель руху людства, при якій досягається задоволення потреб сучасного суспільства, не ставлячи під загрозу цю здатність для майбутніх поколінь» [7].

Окрім цього, під керівництвом ООН було проведено багато заходів, що передбачали поширення та посилення концепції сталого розвитку у світі. Особливої уваги заслуговує Саміт тисячоліття ООН (2000 р.), на якому було офіційно прийнято «Декларацію тисячоліття» ООН та універсальні Цілі розвитку тисячоліття (ЦРТ), що були спрямовані на вирішення основних світових проблем (бідність та голод, доступ до освіти та охорони здоров'я, гендерна рівність тощо) того часу переважно у малорозвинених та країнах, що розвиваються.

Важливим кроком до поширення концепції сталого розвитку є регіональна імплементація відповідно до наявних локальних проблем. Так, у 2010 р. Європейською радою було прийнято стратегію «Європа 2020», яка виділяла окремо:

- розумне зростання: розвиток економіки, основою якої є знання та інновації;
- стійке зростання: підтримка такої моделі економіки, яка базується на ефективному використанні ресурсів, не шкодить довкіллю і є конкурентоспроможною;
- всеохоплююче зростання: підтримка такого варіанта економічного розвитку, який характеризується високим рівнем зайнятості та забезпечує соціальну і територіальну єдність [9].

Наразі було видозмінено та розширено основні орієнтири сталого розвитку на наступні п'ятнадцять років, що визначено Генеральною Асамблеєю ООН в сімнадцяти Цілях сталого розвитку (ЦСР) [6]. Порівняно з ЦРТ, вони орієнтовані на всі країни світу та включають більш широкий перелік стратегічних орієнтирів. Крім цього, вони передбачають врахування економічної компоненти сталого розвитку, що проявляється передусім в цілях 8, 9, 12. Тобто, в їх основу покладена ціль сталого економічного зростання, стала індустріалізація та інноваційний розвиток, сталі практики споживання та виробництва [6].

Дані цілі адаптуються в країнах, що їх приймають, відповідно до особливостей соціального та економічного розвитку, історичних та культурних особливостей у вигляді національних або державних стратегій, Україна не є виключен-

ням. Зазначимо, що впровадження даних цілей передбачає структурну перебудову економіки країни відповідно до нових вимог сталого розвитку.

В Україні відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [14] передбачено наступні вектори розвитку:

- розвитку, що передбачає структурну перебудову економіки країни з визначенням наступних основних пріоритетів: відновлення макроекономічної стабільності, забезпечення стійкого зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створення сприятливих умов для ведення господарської діяльності та прозорої податкової системи;
- безпеки, що враховує створення умов миру та безпеки для держави, бізнесу та її громадян. Це стосується політичної (проти дія корупції та очищення влади), економічної (підтримка розвитку бізнесу в країні та заохочення інвестування у її розвитку, що проявляється передусім через захист прав приватного сектора); соціальної (створення безпечних та гідних умов життя для громадян та захист їх права на освіту здоров'я, соціальний захист), екологічної сфери (безпечний стан навколишнього середовища, доступ до якісних джерел питної води та їжі, інших товарів тощо);
- відповідальності, що передбачає забезпечення гарантій доступу кожного громадянина до якісних послуг як державного, так і приватного характеру у всіх сферах господарювання. Окрім того в цьому векторі передбачено активізація права місцевих громад на вирішення соціально важливих питань та підвищення їх відповідальності за власні дії;
- гордості, що зумовлює створення сприятливого клімату в суспільстві, що заснований на взаємній повазі та толерантності, гордості за результати діяльності власної держави та її

соціально-культурну сферу, створення умов для залучення зарубіжного досвіду задля сталого розвитку тощо.

Незважаючи на офіційне поширення концепції сталого розвитку, в науковій літературі не існує єдиного підходу до його трактування.

Так, на думку групи авторів на чолі з А. Садовенко під сталим розвитком розуміється: «процес структурної перебудови економіки відповідно до потреб збалансованого розвитку виробництва, соціальної сфери, населення і навколишнього природного середовища, технологічного і соціального прогресу» [15]. На нашу точку зору, дане визначення є найбільш повноцінним, адже дозволяє враховувати всі три складові концепції сталого розвитку та передбачає необхідність структурних змін існуючої структури економіки.

Слід відмітити підхід Лопатинського Ю.М. та Меглея В.І., за яким сталий розвиток можна розглядати як: по-перше, процес (гармонізації інтегрованих компонентів); по-друге, модель (бажаного стану розвитку суспільства на засадах оптимізації національного господарювання з умовами та ресурсними обмеженнями довкілля; по-третє, керовану стратегічну мету (парадигму суспільного зростання) [11].

Згідно з доповіддю Міжнародної комісії з навколишнього середовища та розвитку «Наше спільне майбутнє» сталий розвиток має включати дві основні компоненти:

- компоненту «потреб», що передбачає задоволення першочергових потреб населення світу, у першу чергу малозабезпечених верств;
- компоненту «обмежень», під якою мається на увазі узгодження задоволення потреб з можливостями навколишнього середовища [4].

Виходячи з усього вищевказаного, концепція сталого розвитку сформувалася на перетині трьох складових: економічної, екологічної та соціальної, що найбільш широко представлено в науковій літературі у вигляді діаграми Венна (рис. 1).

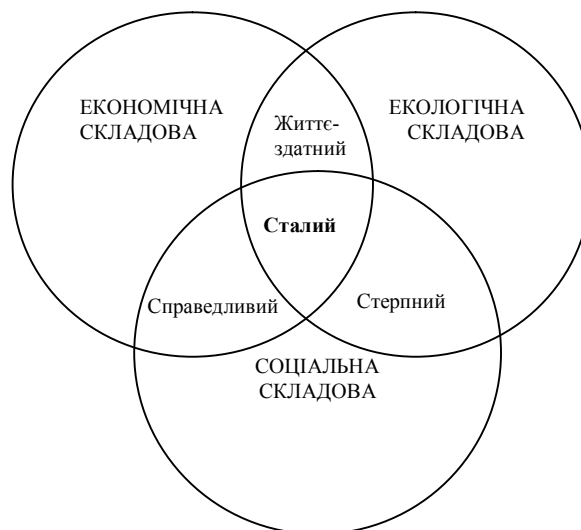

Рис. 1. Концепція сталого розвитку у форматі діаграми Венна
Джерело: складено автором за матеріалами [1]

На перетині кожної складової виникає свій вид розвитку, які коротко можна охарактеризувати наступним чином:

- стерпний розвиток повинен виникати на перетині соціальної та екологічної сфер, що передбачає узгодження між темпами росту населення та обсягами наявних природних ресурсів;
- справедливий розвиток передбачає забезпечення рівності між окремими групами населення у їх можливості споживати, виробляти економічні блага та отримувати винагороду за власну працю;

- життєздатний розвиток полягає в тому, що потрібно збалансовувати виробничі потужності та обмежені екологічні можливості планети;
- сталий розвиток виникає як синергетичний ефект від перетину трьох сфер: соціальної, екологічної та економічної.

Кожна із зазначених вище складових має власні орієнтири трансформації структури національної економіки, які узгоджуються в рамках концепції сталого розвитку та узагальнено можуть бути представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Основні орієнтири трансформації структури економіки відповідно до складових концепції сталого розвитку

Основні орієнтири	Характеристика
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення економічного зростання і економічного розвитку країни, що можливо за рахунок структурної перебудови національної економіки країни та визначення найбільш пріоритетних галузей (їх груп, виробничих комплексів тощо) з точки зору сталого розвитку, що мають відповідне ресурсне забезпечення і можуть в короткий строк забезпечити конкурентоспроможність на споживчому ринку; – забезпечення раціонального використання екосистем, що можливо за рахунок співпраці всередині певної країни, та поза її межами та сприяє створенню міжрегіональних та міжнаціональних ринків ресурсів та продукції; – стимулювання розвитку інвестиційної діяльності на території країни та її регіонів, особливо в пріоритетних галузях з точки зору сталого розвитку; – забезпечення розвитку еколого-збалансованої економічної, інвестиційної, інноваційної політики, що повинна бути узгоджена з відповідними напрямками державної та регіональної політики тощо
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення розвитку дієвої соціальної політики, що сприятиме оптимізації демографічних процесів, проблем урбанізації, ефективному соціальному захисту, рівності та справедливості та яка тісно взаємопов'язана з економічною та екологічною політикою держави; – формування умов для розвитку людського та соціального капіталу суспільства, що сприятиме реалізації їх трудового потенціалу, підвищенню продуктивності праці та ситуації на ринку праці та збільшенню суспільного добробуту; – розвиток у населення культури дбайливого ставлення до навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів
Екологічні	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення розвитку дієвої екологічної політики, що тісно пов'язана з економічною та соціальною складовою та спрямована на регулювання природокористування і вирішення природоохоронних проблем; – розвиток сфери екопослуг, що забезпечать зменшення технологічного тиску на навколишнє середовище, сприятимуть розвитку раціонального та безвідходного споживання; – формування ефективної системи моніторингу навколишнього середовища та екологічного інформування населення; – забезпечити розвиток еколого-збалансованої легкої промисловості, що повинен орієнтуватися на забезпеченість регіону ресурсами та раціональне їх використання, залучення вторинних сировинних ресурсів; – забезпечити реорганізацію галузевої структури національної та регіональної економіки, особливо щодо регіональних господарських комплексів

Джерело: складено автором за матеріалами [10, 11, 15]

Слід окремо відмітити, що концепція сталого розвитку не обмежується лише цими трьома елементами, а передбачає залучення й інших складових (організаційної, технологічної, управлінської, політичної тощо), які ґрунтуються на специфіці стану розвитку конкретного суспільства (передусім норми, правила, традиції тощо). У зв'язку з цим в науковій літературі прийнято виокремлювати додатковий компонент сталого розвитку – так звану надбудову, що являє собою інституційну складову.

Заслугує на увагу підхід Р. Костанцо і К. Фольке [12], які виділили основні проблеми, на вирішення яких спрямований сталий розвиток:

- на підтримку стійкого масштабу економіки, який відповідав би екологічному стану країни;

- на забезпечення справедливого розподілу ресурсів і можливостей для теперішнього населення та майбутніх поколінь;

- на ефективний розподіл ресурсів у часі, який би враховував наявний природний капітал та його взаємодію з іншими формами капіталу.

Як зазначало на початку даного дослідження, підґрунтям для виникнення концепції сталого розвитку були окремі теорії капіталу, що відповідно визначали структуру економіки. Під капіталом як економічною категорією прийнято розуміти фактор виробництва як матеріального, так і нематеріального характеру, що має властивості до самозростання та до формування певного доходу. Історично (ще виходячи з праці

Р. Солоу), в сумарний капітал (K) задля сталого розвитку входило три основні види капіталу:

- природний капітал (natural capital, K_n), який включає основні відновлювані та невідновлювані ресурси навколишнього природного середовища та екосистем;
- людський капітал (human capital, K_h), під яким прийнято розуміти людський потенціал, що складається переважно з індивідуальних здібностей, навичок, кваліфікацій, знань, здоров'я тощо, які можуть бути сформовані або розвинені в результаті інвестицій в людину;
- виробничий капітал (produced or manufactured capital, K_m), який включає основні активи суб'єкта господарювання (матеріальні товари, інфраструктура тощо), що належать, орендовані або контрольовані ним та сприяють виробництву або наданню послуг.

Математично концепцію сталого розвитку можна представити наступним чином [3], при чому сумарний обсяг сукупного капіталу повинен бути більше або дорівнювати нулю:

$$K = K_n + K_h + K_m, \quad dK/dt \geq 0 \quad (1)$$

В більш сучасних економічних теоріях прийнято використовувати додатково ще два види капіталу: фінансовий та соціальний. Соціальний капітал (social capital, K_s) проявляється у вигляді певних соціальних відносин (довіра, взаємоповага, традиції, цінності), що формуються між різними соціальними мережевими інститутами (сім'я, компанії, громадянське суспільство). Під фінансовим капіталом (financial capital, K_f) прийнято розуміти фінансову форму основних активів суб'єктів господарювання, що може відображати решту видів капіталів та їх рух. Тому запропоновану формулу 1 можна розширити наступним чином:

$$K = K_n + K_h + K_m + K_s + K_f, \quad dK/dt \geq 0 \quad (2)$$

Саме поєднання даних п'яти видів капіталів і було покладено в основу відповідної «Концепції п'яти капіталів», що була розроблена групою британських організацій за підтримки Міністерства торгівлі та промисловості Великої Британії в рамках проекту SIGMA (Sustainability Integrated Guidelines for Management) [5]. У загальному вигляді вона має наступний вигляд (рис. 2).

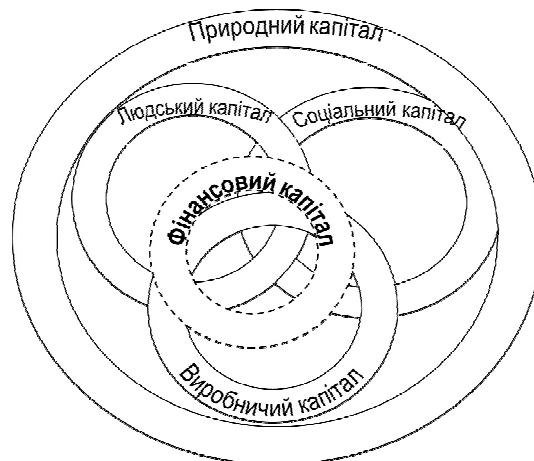

Рис. 2. Концепція п'яти капіталів в рамках проекту SIGMA

Джерело: складено автором за матеріалами [5]

Виходячи з рисунку, природний капітал є основоположним видом капіталу, від якого залежить діяльність будь-якого суб'єкта господарювання, а отже і решта капіталів. Людський, соціальний і виробничий капітали є критично важливими компонентами для діяльності не лише окремо взятого суб'єкта, а й суспільства а інших стейкхолдерів. Ядром для циркуляції охарактеризованих вище капіталів є фінансовий капітал.

Саме в їх взаємодії і полягала проблема основних моделей національних економік різних країн світу, адже вони передбачали переважне збереження виробничого капіталу, нехтуючи природним а іноді і людським. Проте для моделі, заснованої на сталому розвитку, необхідним є збільшувати загальну суму капіталів. Виходячи з цього, в теорії сталого розвитку було сформовано два поняття:

— слабка стійкість – це незменшення в часі загальної суми природного та створеного людиною капіталу за умови, що створений людиною капітал може виступати майже ідеальним замінником природного;

— сильна стійкість – це незменшення в часі як створеного людиною, так і природного капіталу, оскільки ці види капіталу взаємодоповнюють один одного [2, 15].

При чому, прихильники слабкої стійкості орієнтовані в основному на так звану «еколого-збалансовану економіку», що передбачає застосування в основному екологічних інструментів регулювання економіки тощо. Серед прибічників сильної стійкості превалюють більш жорсткі ідеї, що можуть проявлятися в обмеженні зростання економіки, максимальне збереження навколишніх ресурсів, контроль за споживанням

та виробництвом тощо. В рамках нашого дослідження запропоновано використовувати термін «еколого-деструктивний» тип структури економіки, розроблений в попередніх працях автора.

Висновки

Узагальнюючи результати проведеного дослідження можна зазначити, що концепція сталого розвитку виникла як об'єктивна відповідь на нагальні глобальні проблеми того часу та диспропорції в розвитку світових економічних систем. Її можна трактувати як нову доктрину постіндустріального суспільства та як процес

структурної перебудови економіки з умовою посилення дієвості та збалансування соціальної, економічної та екологічної складових державної політики країн світу. В основу даної концепції покладена теорія збереження капіталу та примноження його сукупної сутності, що дозволяє виділити слабку та сильну стійкість. Дані типи відповідають еколого-деструктивному типу структури економіки та передбачають застосування специфічних еколого-економічних засобів і інструментів для структурної перебудови національної економіки.

Abstract

The state policy orientation of most countries in the world in the last century on intensive economic growth has led to catastrophic consequences: there was a significant reduction of natural resources on the planet under the conditions of rapid population growth, scientific and technological progress contributed to the accelerated development of industry; instead, environmental crises, social conflicts, poverty, hunger intensified. All these and many other reasons contributed to the emergence and significant spread of the concept of sustainable development, which is based on numerous scientific theories of ecological-centred, socio-centred, economic-centred nature and it was officially recognized as the doctrine of a post-industrial society development at the level of such international organizations as the United Nations, the European Council and adapted to national development strategies in most countries of the world. The article explores the essence of the concept of "sustainable development" in various scientific sources and adopts its interpretation as a process of structural adjustment of the economy in accordance with the balance of the economic, social and environmental spheres. The author examines the main guidelines for the transformation of the structure of the economy in accordance with the constituents of the concept of sustainable development, which envisage the development of effective economic, social and environmental policies and their maximum harmonization and balance. The work substantiates the relationship between the concept of sustainable development and the theory of capital conservation, which implies the growth of aggregate capital (natural, human, social, productive and financial) for sustainable development. This allows us to form two types of stability – weak and strong, which underlies the structural transformation of the national economy in order to identify the "ecologically destructive" type of economic structure, but with varying degrees of application of appropriate economic and environmental instruments.

Список літератури:

1. Barbier E. The Concept of Sustainable Economic Development / E. Barbier // *Environmental Conservation*. – 1987. – №14 (2). – P. 101-110.
2. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth [*Electronic resource*] // European Commission. – 2010. – URL: http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
3. Herman D. For the Common Good / D. Herman, C. John. – Boston: Beacon Press, 1994. – 72 p.
4. Pearce D. The concept of sustainable development: an evaluation of its usefulness ten years after Brundtland / D. Pearce, G. Atkinson // *Swiss Journal of Economics and Statistics*. – 1998. – №134 (3). – P. 251-269.
5. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future / Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427 – Development and International Co-operation: Environment. – Oxford: Oxford University Press, 1987. – 300 p.
6. The SIGMA guidelines. Putting sustainable development into practice // A guide for organizations. The British Standards Institution. – URL: www.projectsigma.com.
7. Transforming our world : the 2030 Agenda for Sustainable Development [Electronic resource] // UN General Assembly, 2015. – A/RES/70/1. – 35 p. – URL: http://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Resolution_A_RES_70_1_EN.pdf.
8. Вебер А.Б. Политика мирового развития: между реальностью глобализации и императивом устойчивости / А.Б. Вебер // *Полис*. – 2003. – № 5. – С. 38-45.
9. Гарбар В.В. Теоретичні основи забезпечення сталого розвитку фермерських господарств / В.В. Гарбар // *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. – 2012. – Вип. 81(2). – С. 177-183.

10. Какутич Е.Ю. Устойчивое развитие как концептуальная основа трансформации мировой экономики / Е.Ю. Какутич // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 62-74.
11. Лопатинський Ю.М. Концепція сталого розвитку як фактор конкурентоспроможності національної економіки / Ю.М. Лопатинський, В.І. Меглей // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2016. – Вип. 777-778. Економіка. – С. 35-40.
12. Мунасингхе М. Экономическая политика и окружающая среда. Опыт и выводы / М. Мунасингхе, В. Круз. // Публикации Всемирного банка по проблемам окружающей среды. – 1995. – № 10. – С. 7-14.
13. Непийвода В.П. Проблема відтворення англomовних термінів "sustainable development" та «sustainability» в українській правничій мові / В.П. Непийвода // Екологічний вісник. – 2008. – № 3. – С. 24-26.
14. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]: указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
15. Сталий розвиток суспільства: навчальний посібник / А. Садовенко, Л. Масловська, В. Серета, Т. Тимочко. – 2 вид. – К.:ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку», 2011. – 392 с.

References:

1. Barbier, E. (1987). The Concept of Sustainable Economic Development, Environmental Conservation, №14 (2), 101-110[in English].
2. Herman, D., John, C. (1994). For the Common Good. Boston: Beacon Press. P.72. [in English].
3. Europe 2020. A strategy for smart sustainable and inclusive growth (2010). European Commission. Retrieved from http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm [in English].
4. Pearce, D., Atkinson, G. (1998) The concept of sustainable development: an evaluation of its usefulness ten years after Brundtland, Swiss Journal of Economics and Statistics, 134 (3). 251-269. [in English].
5. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (1987). Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427. Development and International Co-operation: Environment, Oxford: Oxford University Press, 300 p. [in English].
6. The SIGMA guidelines. Putting sustainable development into practice, A guide for organizations. The British Standards Institution. Retrieved from www.projectsigma.com [in English].
7. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (2015). UN General Assembly, A/RES/70/1, 35. Retrieved from http://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Resolution_A_RES_70_1_EN.pdf [in English].
8. Veber, A.B. (2003). The policy of world development: between the reality of globalization and the imperative of sustainability, Polis, № 5. 38-45[in Russian].
9. Garbar, V.V. (2012). Theoretical bases for ensuring the sustainable development of farms. Zbirnik naukovih prats Umanskogo natsionalnogo universitetu sadivnitstva, 81(2), 177-183 [in Ukrainian].
10. Kakutich, E. Yu. (2010). Sustainable development as a conceptual framework for the transformation of the world economy. Mekanizm regulyuvannya ekonomiki, 1, 62-74 [in Russian].
11. Lopatinskiy, Yu.M., & Megley, V.I. (2016). Concept of sustainable development as a factor of competitiveness of the national economy. Naukoviy visnik Chernivetskogo universitetu, 777-778, 35-40 [in Ukrainian].
12. Munasinghe, M., & Kruz, V. (1995). Economic policy and environment. Experience and conclusions. Publikatsii Vsemirnogo banka po problemam okruzhayushey sredy, 10, 7-14 [in Ukrainian].
13. Nepiyvoda V. P. (2008). The problem of reproducing the English terms "sustainable development" and "sustainability" in the Ukrainian legal language, 3, 24-26 [in Ukrainian].
14. About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine 2020": Decree of the President of Ukraine from 12.01.2015 № 5/2015. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> [in Ukrainian].
15. Sadovenko, A., Maslovska, L., Sereda, V., & Timochko, T. (2011). Sustainable development of society. K.: PROON Munitsipalna programa vryaduvannya ta stalogo rozvitku, 392 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Карінцева О. І. Структура національної економіки в контексті концепції сталого розвитку [Електронний ресурс] / О. І. Карінцева // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2018. – №1 (35). – С. 71-78. – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/71.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.1303243.

Reference a Journal Article:

Karintseva O. I. The National Economy Structure in the Context of Sustainable Development Concept [Electronic resource] / O. I. Karintseva // Economics: time realities. Scientific journal. – 2018. – № 1 (35). – P. 71-78. – Retrieved from <https://economics.opu.ua/files/archive/2018/No1/71.pdf>. DOI: 10.5281/zenodo.1303243.

